

els ocells de la zona volcànica de la garrotxa

per

JOSEP BASSOLS i MALLARACH
AGROPACIÓ ORNITOLÒGICA DE LA GARROTXA

La varietat d'espècies d'ocells que es troben a la zona volcànica de la Garrotxa no depèn directament de les seves peculiaritats geològiques, sinó de les característiques botàniques i climàtiques existents.

Analitzarem seguidament els principals ocells que han estat identificats els últims anys, amb més o menys freqüència, pels membres de l'Agrupació Ornitològica de la Garrotxa, en l'esmentat indret.

Podríem començar pels ocells més coneguts de tothom, com són els Pardals, ja que, tant el Pardal comú (*Passer domesticus*) com el Pardal xarrec (*Passer montanus*), es poden veure arreu de la zona, si bé aquest últim freqüenta més els afores dels llocs habitats i les cases de pagès, molt nombroses a tota la comarca.

Els Fringíl·lids són representats per quasi tots els seus membres; tant la Cadenera (*Carduelis carduelis*), com el Passarell (*Acanthis cannabina*), el Verdum (*Carduelis chloris*), el Gafarró (*Serinus serinus*), i el Lluer (*Carduelis spinus*), són molt abundants, encara que no tant com el Pinsà comú (*Fringilla coelebs*), potser l'ocell més nombrós durant l'hivern, quan baixa de les muntanyes per menjar als nostres camps. Les altres dues espècies de Pinsans no es poden veure tan fàcilment; el Pinsà borroner (*Pyrrhula pyrrhula*), i el Pinsà mec (*Fringilla montifringilla*), són menys abundants que l'espècie anterior.

Entorn dels mateixos camps de conreu podem identificar tots els ocells del Gènere *Emberiza*, el Cruixidell (*E. calandra*), el Sit negre (*E. cia*), el Grapatalles (*E. cirrus*) i la Verderola (*E. citrinella*), el més acolorit i també el més abundant.

Els ocells tractats fins ara no arriben als 18 cm de tamany i s'alimenten bàsicament de granes, encara que consumeixen molts invertebrats quan crien els seus petits. Però hi ha una altra colla d'ocells que basen la seva alimentació en tota mena d'insectes, erugues i altres invertebrats, i tots ells conserven les mateixes limitacions que els anteriors quant al seu tamany.

Un dels ocells més característics de tota la zona volcànica, i de la Garrotxa en general, és el Pit-roig (*Erithacus rubecula*), també conegut pel nom de Rei, Rei-tit, Reientí, i molts més noms locals. Tant el trobarem en qualsevol hort o jardí, com per les bardisses i boscos. Els restants ocells d'escàs tamany que són insectívors són: la Cuereta blanca (*Motacilla alba*), Cuereta torrenera (*Motacilla cinerea*), el Pardal de bardissa (*Prunella modularis*); el bellugadís i bonic grup de les Mallerengues, representat principalment per 4 espècies, la Mallerenga carbonera (*Parus major*), la Mallerenga blava (*Parus caeruleus*), i la Mallerenga cuallarga (*Aegithalos caudatus*), i la Mallerenga d'aigua (*Parus palustris*), identificada en poques ocasions i en les rodalies del volcà Croscat, on hi ha criat en els últims anys; i tota una bona colla d'ocells que pertanyen a diferents famílies: el Bitxac comú (*Saxicola torquata*), el Bruel (*Regulus ignicapillus*), el Cargolet o Ull de bou (*Troglodytes troglodytes*), el Pica-soques blau (*Sitta europaea*), el Raspinell comú (*Certhia brachydactyla*), el Rossinyol (*Luscinia megarhynchos*), el Tallarol capnegre

(*Sylvia melanocephala*), el seu parent, el Tallarol de casquet (*Sylvia atricapilla*), la Cotxa fumada (*Phoenicurus ochruros*), el Mastegatatxes (*Ficedula hypoleuca*), i el Mosquiter groc petit (*Phylloscopus collybita*).

La família Alaudidae és representada a la zona volcànica de la Garrotxa per l'Alosa vulgar (*Alda arvensis*) i per la Cogullada vulgar (*Galerida cristata*), ocells de colors apagats i mol semblants que podem identificar enmig dels conreus.

Pel bon temps podem reconèixer sense massa dificultat les tres espècies d'Orenetes d'aquest indret, si bé hem de tenir en compte que el Roquerol (*Hirundo rupstris*), es pot veure tot l'any, ja que és sedentari. Ha estat identificat sovint per Castellfolli, i pel mateix Olot, inclús en ple mes de novembre. Les altres dues, en canvi, només es veuen quan tornen d'Àfrica, des del març o l'abril, fins a mitjan octubre, i són l'Oreneta cuablanca (*Delichon urbica*), de la qual a Olot n'hi ha més de 400 nius, i l'Oreneta vulgar (*Hirundo rustica*), més freqüent pels voltants de les cases de pagès.

El Falcot negre (*Apus apus*), encara que no sigui pròpiament una oreneta, molta gent l'identifica com a tal. A l'estiu, el veurem volar incansablement, sobretot de bon matí i al capvespre, en grups més o menys grans.

Dintre del Gènere *Turdus*, la Merla (*T. merula*), és l'espècie més abundant, però també s'hi han identificat el Tord comú (*Turdus philomelos*), el Tord ala-roig (*Turdus iliacus*), la Griva (*Turdus viscivorus*), i la Griva cerdana (*Turdus pularis*).

L'Estornell vulgar (*Sturnus vulgaris*), que més d'un el confon amb la Merla, cria, des de no fa pas molts d'anys, en força llocs de la zona, aprofitant els forats dels arbres o, més sovint, per sota les teules.

Al capdamunt dels arbres més alts hi canta l'Oriol (*Oriolus oriolus*), bonic ocell groc i negre que resta amb nosaltres a l'època de la cria. I també el Cucut és arreu de la zona volcànica durant aquests mesos; la seva peculiar cria paràsita i el seu melòdic cant, fan d'ell una de les espècies més conegudes i més interessants dintre el món ornitològic.

De l'ordre dels Coraciformes, en tenim tres representants amb un plomatge realment meravellós; l'Abellerol (*Merops apiaster*), que només el veiem de tant en tant, el Blauet (*Alcedo atthis*), que viu prop dels rius on troba el seu aliment, i la Puput (*Upupa epops*), que menja gran quantitat d'invertebrats pels camps i prats, des de finals de febrer fins pel setembre, quan torna a llocs més calents.

La Guatlla (*Coturnix coturnix*) i la Perdiu roja (*Alectoris rufa*), no són tan abundants com anys enrera, però encara se'n poden veure algunes, si els caçadors les deixen tranquil·les. A l'igual que el Tudó (*Columba palumbus*) i la Tórtora (*Streptopelia turtur*), espècies més abundants, però també molt perseguides pels caçadors.

Els Còrvids de la zona volcànica que hem identificat darrerament són el Corb (*Corvus corax*), la Cornella negra (*Corvus corone*), el Gaig (*Garrulus glandarius*), sempre amagat en els boscos més espessos, i la Garsa (*Pica pica*), més fàcil de veure a camp obert.

Els boscos de la zona acullen el Picot verd (*Picus viridis*), el Picot garser gros (*Dendrocopos major*), i el Colltort (*Jynx torquilla*), tots ells de la família Picidae.

Hi ha un conjunt d'espècies que no les podem agrupar fàcilment, però que val la pena de comentar, ja que la seva presència a la zona volcànica de la Garrotxa, per una cosa o una altra, és també important. Aquest és el cas de la Becada (*Scolopax rusticola*), el Bernat pescaire (*Ardea cinerea*), en el Fluvià, prop de Castellfolli; la Merla d'aigua (*Cinclus cinclus*) i la Polla d'aigua (*Gallinula chloropus*), viuen i crien en els rius i rierols, a l'igual que la Fotja (*Fulica atra*).

El Gavià argentat (*Larus argentatus*), tot i que és un ocell de mar, puja sovint pel riu, fins a Castellfolli i Olot. Els últims anys l'hem vist moltes vegades en el mateix volcà Croscat, on aprofita les deixalles de l'abocador que l'Ajuntament d'Olot manté al costat de l'esmentat volcà.

La Fredeluga (*Vanellus vanellus*) tampoc no és un ocell propi de la zona, però, quan apreta fort el fred, vénen d'altres indrets i les veiem en grups força nombrosos enmig dels camps. Així com la Cigonya blanca (*Ciconia ciconia*), que ha estat identificada quan ve o va als llocs de cria.

L'Enganyapastors (*Caprimulgus europaeus*), en volar quan ja fosqueja, s'enlluerna fàcilment amb els cotxes i, atropellat per ells, es troba mort per les carreteres.

Els rapinyaires diürns solen ser difícils de veure i, més encara d'identificar. Els que han estat identificats a la zona volcànica són: el Falcó pelegrí (*Falco peregrinus*), el Falcó vesper (*Pernis apivorus*), que viu pràcticament de vespes i abelles, el Falcó mostatxut (*Falco subbuteo*), el Xoriguer gros (*Falco tinnunculus*), gran consumidor d'insectes i ratolins, l'Esparver vulgar (*Accipiter nisus*), l'Astor (*Accipiter gentilis*), l'Àguila calçada (*Hieraetus pennatus*), l'Àguila marcenca (*Circus gallicus*), espècie migratòria que s'alimenta principalment de serps, i l'Àguila comú (*Buteo buteo*), potser el rapinyaire diürn més abundant a tota la Garrotxa, i també a la zona volcànica, tot i que parlar d'abundància referint-nos a rapinyaires vol dir que es poden veure de tant en tant. Malauradament, tot i que són protegides per la llei, molts rapinyaires són morts per caçadors que desconeixen el seu valor real dintre l'equilibri ecològic entre les espècies, a més del seu valor científic i ornitològic en general.

Quant als rapinyaires nocturns que s'identifiquen a la zona volcànica, sempre que tinguem sort, o si coneixem el seu cant misteriós i lúgubre, són aquests: l'Óliba (*Tyto alba*), la tenim en molts campanars i cases abandonades, el Mussol comú (*Athene noctua*) és aturat sovint en els

filis d'electricitat inclús en ple dia; el Gamarús (*Strix aluco*) agressiu mussol que habita quasi tots els boscos de la comarca, fins i tot en més d'algun passeig dels nostres pobles. El rapinyaire nocturn més petit dels que tenim per aquí, és el Xot (*Otus scops*), i és força abundant en els jardins i bosquets durant la temporada de cria, ja que a l'hivern se'n va a l'Àfrica.

Tots els rapinyaires nocturns s'alimenten bàsicament d'invertebrats i de rates i ratolins, contribuint així a millorar les collites en eliminar o controlar aquestes plagues.

Plegats hem fet una passejada per la zona volcànica de la Garrotxa i hem admirat i conegut una mica les

diferents espècies d'ocells que hi viuen. Els ocells constitueixen un important aspecte de l'entorn natural, juntament amb els altres animals, vegetals i components geològics i paisatgístics. La contínua destrucció o degradació d'aquest entorn natural ha estat i és una de les accions més negatives de la societat moderna. Sortosament, en alguns casos, la degradació encara no ha arribat a un punt crític; en altres, en canvi, ja és irreversible. L'entorn natural, amb tot el que engloba, ens engloba i pertany a tots; tots hi hem de fer quelcom per conservar-lo.